

GEMEENTE

Lansingerland

Jeffrey Quartel

Telefoon

(010) 800 46 53

E-mail

Jeffrey.Quartel@lansingerland.nl

Datum **25 juli 2019**

Onderwerp **Concept Uitgangspunten Integraal
Huisvestingsplan Primair Onderwijs**

Nummer **T19.12254**

1. Inleiding

Deze nota beschrijft de uitgangspunten die richtinggevend zijn voor het omgaan met de onderwijshuisvesting van het primair onderwijs. Eerst gaan wij in op de wettelijke taak van gemeente en schoolbesturen. Daarna benoemen wij de beleidsambities.

2. Juridisch kader: wet- en regelgeving

In dit hoofdstuk gaan wij in op de wettelijke taak van de gemeente en schoolbesturen op het gebied van onderwijshuisvesting voor het primair onderwijs.

2.1 *Zorgplicht*

De onderwijswetgeving stelt dat een gemeente dient te voorzien in adequate huisvesting voor onder andere het primair onderwijs. De gemeente Lansingerland heeft hiermee de wettelijke zorgplicht voor de huisvesting van 22 basisscholen. De huisvestingsvoorzieningen voor het primair onderwijs waarvoor de gemeente verantwoordelijk is ligt vast in de Wet op het primair onderwijs (Wpo). Hierbij gaat het onder andere om het verzorgen van (vervangende) nieuwbouw, uitbreiding of tijdelijke huisvesting. Hoewel er ontwikkelingen spelen om renovatie ook als voorziening op te nemen, is dit vooralsnog niet wettelijk geregeld. De exploitatie en het reguliere binnen- en buitenonderhoud van schoolgebouwen valt onder de verantwoordelijkheid van de schoolbesturen.

2.2 *Verordening*

De gemeente regelt haar zorgplicht voor de huisvesting voor het onderwijs via de Verordening Voorzieningen Huisvesting Onderwijs gemeente Lansingerland 2015. De verordening is de basis voor de uitvoering van het onderwijshuisvestingsbeleid en bevat uitgangspunten voor onder andere de voorzieningen die schoolbesturen kunnen aanvragen, criteria voor het toetsen van deze aanvragen en procedurele afspraken.

3. Beleidskader: uitgangspunten

De beleidsuitgangspunten vormen naast de wet- en regelgeving de basis voor het onderwijshuisvestingsbeleid voor het primair onderwijs van de gemeente Lansingerland. De uitgangspunten sluiten aan bij eerder vastgestelde visies die relevant zijn, zoals de Visienota Onderwijs

2017 - 2025 (T17.01857), Visie op sport en bewegen Lansingerland (T18.07433) en Lansingerland Duurzaam (T18.08535).

3.1 Integraal Huisvestingsplan

In het Integraal Huisvestingsplan leggen gemeente en schoolbesturen een gedeelde visie op de onderwijshuisvesting van de toekomst vast. Het plan bevat in ieder geval een analyse van trends en ontwikkelingen op het gebied van onderwijshuisvesting, een inventarisatie van de huidige voorzieningen, een uitvoeringsprogramma voor de komende jaren en een financiële vertaling daarvan. De gedeelde langetermijnvisie geeft hiermee duidelijkheid over de fysieke en financiële ingrepen voor gemeente en schoolbesturen. Door de gedeelde verantwoordelijkheid van gemeente en schoolbesturen voor onderwijshuisvesting heeft het de voorkeur om met elkaar afspraken hierover te maken.

Uitgangspunt is dat het Integraal Huisvestingsplan:

- Een gezamenlijke verantwoordelijkheid is van gemeente en schoolbesturen waarover wij Op Overeenstemming Gericht Overleg (OOGO) voeren;
- Inzicht geeft in het scholenlandschap voor de komende 15 jaar;
- Herijkt wordt om de 5 jaar, waarbij wij indien nodig plannings- en financiële voor onderwijshuisvesting bijstellen via de reguliere planning en control cyclus;
- De meerjarenonderhoudsplanningen van de schoolbesturen verankert om zicht te houden hoe de onderwijshuisvesting op adequaat niveau wordt gehouden. Wij maken met de schoolbesturen afspraken over de audits hierop en over de gevolgen van het nalaten van onderhoud aan schoolgebouwen.

Door de ontwikkeling van dit IHP lopen de gemeente en schoolbesturen mee met de landelijke ontwikkelingen op het gebied van onderwijshuisvesting.¹

3.2 Divers onderwijsaanbod

Wij vinden het belangrijk dat ouders en kinderen de vrijheid hebben om een school te kiezen die het beste bij het kind past. Op een school die beter aansluit bij het karakter en de ontwikkelingsbehoefte van een kind zal het eerder gelukkig zijn en betere resultaten halen. Eén van de grote verschillen in benadering van het kind zit in het schoolconcept. Dit is het beleid van een school over de vorm en de inhoud van het onderwijs. Landelijke eisen en voorschriften bepalen voor het grootste gedeelte deze inhoud. Scholen kunnen hierbinnen wel kiezen voor andere accenten. Zoals meer aandacht voor kunst en cultuur, sport, 50 weken onderwijs² of tweetalig onderwijs. Scholen hebben veel vrijheid over de vorm waarin zij het onderwijs aanbieden. Scholen die hier op een traditionele wijze vorm aan geven, noemen wij regulier onderwijs. Daarnaast zijn er andere onderwijsconcepten. Bekende voorbeelden hiervan zijn Montessori, Vrije school, Dalton en Jenaplan.

Uitgangspunt bij de realisatie van onderwijshuisvesting:

- Een divers onderwijsaanbod op basis van denominatie, onderwijsconcept en identiteit met oog voor het minimaal benodigd aantal leerlingen om een school in stand te houden.

3.3 Wijknetwerken

Een goede aansluiting tussen scholen, buitenschoolse opvang, kinderdagverblijven, peuterspeelzalen, centrum voor jeugd en gezin, jeugd- en jongerenwerk, sport en cultuur zorgt ervoor dat kinderen zich makkelijker en beter kunnen ontwikkelen. Aan de ene kant doordat organisaties beter van elkaar weten hoe zij de kinderen benaderen en dit op elkaar kunnen afstemmen. Een kind ervaart hierdoor bij de

¹ Huisvestingsvoorstel PO-Raad, VO-Raad en VNG, d.d. 13 april 2018.

² Bij dit type onderwijs zijn er geen vaste vakanties, maar bepalen ouders en kinderen samen hun vakantietijd. Dit is mogelijk door het gebruik van een lessysteem waarbij er op maat samen met de leerling leerdoelen worden bepaald.

overgang van bijvoorbeeld de kinderopvang naar school minder hiaten. Aan de andere kant helpt het de verschillende organisaties om kinderen die dat nodig hebben op een goede en gelijke manier te ondersteunen. Daarnaast kunnen wij hiermee kinderen helpen in het ontdekken van hun talenten.

Uitgangspunten bij de realisatie van onderwijshuisvesting:

- Een netwerk van voorzieningen voor alle kinderen van nul tot twaalf jaar, waarin verschillende fysieke (campus, alles-in-1-gebouw, etc.) als inhoudelijke (buitenschoolse opvang, sport, etc.) verschijningsvormen mogelijk zijn;
- Goede afspraken over de financiering van beheer en de exploitatie bij medegebruik.

3.4 Toekomstbestendigheid

Het onderwijs van basisscholen kan in een rap tempo veranderen, zoals onverwachte groei of krimp van leerlingenaantallen of nieuwe manieren van lesgeven. Dit staat haaks op het statische karakter van onderwijshuisvesting. Om met zulke ontwikkelingen om te gaan zetten wij in op toekomstbestendigheid van onze schoolgebouwen.

Uitgangspunten bij de realisatie van onderwijshuisvesting:

- Bij uitbreiding door groei kijken wij altijd of er mogelijkheden zijn in bestaande (onderwijs)gebouwen in de directe omgeving (2000m hemelsbreed). Hierbij houden wij rekening met het onderwijsconcept van de school. Als daarna nog steeds sprake is van ruimtetekort realiseren wij op of in de directe omgeving van het schoolgebouw de extra benodigde tijdelijke of permanente onderwijsruimte;
- Bij leegstand door krimp zetten wij in op gebruik van ruimte voor het zorgaanbod van scholen in het kader van passend onderwijs en voor voorzieningen passend binnen het wijknetwerk;
- Daar waar mogelijk clusteren wij scholen in gezamenlijke huisvesting om beter om te kunnen gaan met groei of krimp;
- Ruimtelijke flexibiliteit bij de inrichting van schoolgebouwen, zodat aangesloten kan worden bij onderwijsinhoudelijke ontwikkelingen (ICT, gepersonaliseerd leren, passend onderwijs, etc.);
- Technische flexibiliteit bij de inrichting van schoolgebouwen, zodat bij een eventueel einde van de onderwijsbestemming het gebouw beschikbaar kan komen voor andere functies.

3.5 Duurzaamheid

Wij geven het goede voorbeeld en kiezen voor duurzaam waar het kan. In 2050 is Lansingerland een circulaire economie, volledig CO₂-neutraal en is de omgeving optimaal aangepast aan de veranderingen in het klimaat. De gemeente en schoolbesturen realiseren dan ook duurzame onderwijshuisvesting. Een duurzaam schoolgebouw heeft een positief effect op het onderwijs én op het leefklimaat voor de toekomstige generaties. Ook leren kinderen hiermee het belang van duurzaamheid.

Uitgangspunten bij de realisatie van onderwijshuisvesting:

- Nieuwe schoolgebouwen zijn energieneutraal (ENG);
- Bestaande schoolgebouwen met een levensduur langer dan 15 jaar maken wij energieneutraal (ENG);
- Wij investeren in bestaande schoolgebouwen met een levensduur korter dan 15 jaar om (een deel van) hun energie zelf op te laten wekken zolang dit rendabel is;³
- Nieuwe schoolgebouwen hebben als mogelijk een zeer goed (klasse A) of minimaal goed (klasse B) binnenklimaat⁴;
- Schoolpleinen bij (vervangende) nieuwbouw van schoolgebouwen richten wij groenblauw in;

³ Motie Energieneutrale scholen, d.d. 2 november 2017.

⁴ Binnen het onderwerp 'Frisse scholen' zijn drie ambitieniveaus; niveau A, B en C, waarvan C acceptabel en A zeer goed is. Het programma van eisen gaat in op de thema's energie, lucht, temperatuur, licht en geluid.

- Wij stimuleren het groenblauw inrichten van schoolpleinen bij bestaande schoolgebouwen met een levensduur langer dan 5 jaar;
- Wij stimuleren het groenblauw inrichten van schoolpleinen van zowel openbare als niet-openbare schoolpleinen.⁵

3.6 Spelen en bewegen

Het is belangrijk dat mensen van jongs af aan bewegen en sporten. Bewegen is de eerste stap in de richting om actiever, fitter en sterker te worden. Het is daarom belangrijk dat kinderen plezier hebben bij het buitenspelen en tijdens de gymles. Door jong te beginnen met bewegen en sporten en daar plezier in te hebben, houden wij dit langer vol.

Uitgangspunten bij de realisatie van onderwijshuisvesting:

- De inrichting van schoolpleinen nodigt kinderen uit om te bewegen en te sporten;
- Schoolpleinen zijn als nodig of wenselijk ook buiten schooltijd openbaar toegankelijk voor de buurt. Hierin leveren wij maatwerk;
- Schoolpleinen die openbaar toegankelijk zijn heeft de gemeente in eigendom en schoolpleinen die niet openbaar toegankelijk zijn heeft het schoolbestuur in eigendom;
- Er is voldoende capaciteit voor het bewegingsonderwijs in sporthallen en gymzalen.

3.7 Renovatie en (vervangende) nieuwbouw

Wij bieden aantrekkelijk en gevarieerd onderwijs aan alle leerlingen in Lansingerland. Goed onderwijs vraagt om goede schoolgebouwen. In de verordening voorzieningen huisvesting onderwijs zijn renovatie en (vervangende) nieuwbouw de voorzieningen die zorgen voor levensduurverlenging of nieuwe levensduur van een schoolgebouw. Wij investeren dan ook in de kwaliteit van onderwijshuisvesting door deze voorzieningen.

Uitgangspunten bij de realisatie van onderwijshuisvesting:

- Renovatie geeft een levensduurverlenging van een schoolgebouw van minimaal 25 jaar;
- Renovatie bevat meer dan alleen bouwkundig en technisch onderhoud, maar een technische levensduurverlenging en voldoet hiermee aan de geldende eisen voor onderwijshuisvesting op dat moment;
- Vervangende nieuwbouw geeft een nieuwe levensduur van minimaal 40 jaar;
- De bouwkundige staat, leerlingenprognose, boekwaarde, functie van het schoolgebouw in de omgeving en de mogelijkheid om gezamenlijke huisvesting te realiseren met andere scholen die ook in aanmerking komen voor renovatie of vervangende nieuwbouw bepalen samen met het afwegingskader renovatie of nieuwbouw⁶ de prioritering en de uiteindelijke richting voor renovatie of vervangende nieuwbouw van schoolgebouwen.

3.8 Bouw van scholen

Lansingerland groeit de komende jaren naar een omvang van 75.000 inwoners. Hiermee hebben wij ook een bouwopgave van een groot aantal woningen. Dit betekent wat voor de huidige en de toekomstige onderwijshuisvesting. Groei van het aantal inwoners zorgt ook voor de bouw van nieuwe schoolgebouwen terwijl bestaande schoolgebouwen op hun beurt toe zijn aan vervangende nieuwbouw of renovatie.

Uitgangspunten bij de realisatie van onderwijshuisvesting:

- Bij grootschalige woningbouw houden wij rekening met ruimte voor onderwijs en gymnastiekonderwijs om leerlingengroei op te kunnen vangen;

⁵ Een groenblauw schoolplein biedt een avontuurlijke plek in het groen en water die uitnodigt tot spel en buitenlessen.

Bovendien is er aandacht voor opvang en afvoer van regenwater.

⁶ Afwegingskader renovatie of nieuwbouw HEVO, d.d. 30 januari 2018.

- Scholen maken bij voorkeur geen onderdeel uit van een wooncomplex vanwege de complexiteit voor bouw, beheer en onderhoud;
- Voor de uitvoering van een toegekende voorziening onderwijshuisvesting ligt het bouwheerschap bij het schoolbestuur;
- Voor de uitvoering van een toegekende voorziening onderwijshuisvesting in een multifunctioneel gebouw kan het bouwheerschap neergelegd worden bij de gemeente, gezien de complexiteit van een dergelijk project en het integraal belang voor de gemeente;
- Schoolgebouwen geven wij bij voorkeur in eigendom aan het schoolbestuur.

3.9 Onderhoud van scholen

Schoolbesturen zijn wettelijk verantwoordelijk voor de exploitatie en het reguliere binnen- en buiten onderhoud van schoolgebouwen. De scholen krijgen van de Rijksoverheid elk jaar budget voor de kosten van materiaal, huisvesting en personeel. Dit budget heet de lumpsum. Het schoolbestuur bepaalt zelf hoe zij de lumpsum besteden. Door de gezamenlijke verantwoordelijkheid van gemeente en schoolbesturen voor onderwijshuisvesting is het van belang goede afspraken met elkaar te maken om tot een adequaat niveau van onderwijshuisvesting te komen.

Uitgangspunten bij de realisatie van onderwijshuisvesting:

- Schoolbesturen zijn verantwoordelijk voor de exploitatie en het binnen- en buiten onderhoud van de schoolgebouwen;
- Wij verankeren de meerjarenonderhoudsplanningen van de schoolbesturen om zicht te houden hoe de onderwijshuisvesting op adequaat niveau wordt gehouden. Met de schoolbesturen maken wij afspraken over de audits hierop en over de gevolgen van het nalaten van onderhoud aan schoolgebouwen;
- Het onderhoud van niet-openbare schoolpleinen ligt bij het schoolbestuur;
- Er vindt integrale afstemming plaats tussen gemeente en schoolbesturen bij technische onderwijshuisvestingsvraagstukken.

3.10 Financiën

Over de bekostiging van onderwijshuisvesting is veel te doen. Dit komt met name door de mismatch tussen de jaarlijks door de VNG vastgestelde normkosten versus de daadwerkelijke kosten. De daadwerkelijke kosten voor onderwijshuisvesting lopen in een rap tempo op door stijgende bouwkosten en strengere bouweisen en toekomstige eisen op het gebied van duurzaamheid. Hoewel de VNG in 2018 adviseerde om de normbedragen eenmalig met 40% te verhogen blijkt dit nu al niet genoeg te zijn om aan de huidige en/ of komende eisen te voldoen. Daarnaast vindt er geen ophoging van de gemeentefondsuitkering voor onderwijshuisvesting plaats, in zoverre af te leiden welk deel van de algemene uitkering gerelateerd is aan onderwijshuisvesting primair onderwijs. Normaal gesproken drukken de kosten voor onderwijshuisvesting al structureel op de begroting bij een groeigemeente als Lansingerland. Door de stijgende bouwkosten en strengere bouweisen en duurzaamheidseisen neemt deze druk nog meer toe. De huidige kapitaallasten van scholen die op termijn toe zijn aan renovatie of vervangende nieuwbouw zijn lager dan de kapitaallasten van de nieuw te bouwen scholen. Daarnaast is een groot deel van de basisscholen in Lansingerland vrij nieuw, waardoor de komende 20 jaar nauwelijks kapitaallasten vrijvallen. De begroting voor onderwijshuisvesting is dus niet in staat de vervangende nieuwbouw en uitbreiding door groei op te vangen. Hierdoor is er een beroep op de algemene middelen nodig.

Uitgangspunten bij de realisatie van onderwijshuisvesting:

- Wij bouwen doelmatige schoolgebouwen waarbij het streven is om binnen de geadviseerde VNG normbedragen te blijven (in de begroting gaan wij uit van standaard normbedragen + een eenmalige ophoging van 40%). Als naar verwachting de kosten om aan de huidige en toekomstige

eisen te kunnen voldoen toch hoger uitkomen, dan zal dit gedekt worden uit de algemene middelen;

- Door de ontoereikende middelen van schoolbesturen voor de exploitatie van schoolgebouwen gaan wij ervanuit dat duurzaamheidsinvesteringen van gemeente in schoolgebouwen niet leiden tot winst voor schoolbesturen;
- Een afschrijvingstermijn voor (vervangende) nieuwbouw hanteren van 40 jaar;
- Een afschrijvingstermijn voor renovatie hanteren van 25 jaar;
- Een afschrijvingstermijn voor de eerste inrichting hanteren van 10 jaar;

Met een vriendelijke groet,
Jeffrey Quartel